

Verankering klimaat vergt gouden team

Klimaatbeleid is per definitief iets voor de lange termijn. En vraagt er dus om stevig verankerd te worden binnen de gemeente. Alleen hoe? 'Klimaat moet niet het speeltje van één wethouder zijn.'

Een energieneutrale samenleving is niet van vandaag op morgen gefikst. Klimaatbeleid vraagt om een lange adem: hoe er voor te zorgen dat klimaatbeleid in de gemeente belangrijk wordt gevonden én dat ook blijft? En dat klimaat niet bij de eerste de beste bezuiniging, nieuwe wethouder of reorganisatie het onderspit delft? Met

alleen het vastleggen van klimaatdoelstellingen in een nota, gaan we het niet redden. SenterNovem probeert onder andere met cursussen inzicht te bieden in borging van klimaatbeleid.

Klimaatassessment Wie wil weten hoe er voor te zorgen dat klimaat een belangrijk thema blijft, moet eerst

weten hoe het er op dit moment met die verankering voorstaat. Vandaar dat SenterNovem 'het klimaatassessment' organiseert, als aftrap van de training 'Sturen op samenhang lokaal klimaatbeleid'. Ruud van Gisteren van SenterNovem vertelt wat een dergelijk assessment inhoudt. "Daarvoor wordt er rond de tafel gezeten met alle relevante medewerkers van de gemeente: wethouder(s), klimaatcoördinator, management, afdelingshoofden en beleidsmedewerkers, zoals die van ruimtelijke ordening, bouwen, inkoop, handhaving, eigen gebouwen en communicatie." Met deze mensen worden negen punten doorgelopen (zie kader Klimaatassessment). In hoeverre is klimaat bijvoorbeeld een onderwerp op andere afdelingen? Is er geld gereserveerd voor klimaatbeleid? Wat zijn precies de bevoegdheden van de klimaatcoördinator? Op basis van de scores die het klimaatassessment opleveren, worden gesprekken gevoerd om de uitslag te concretiseren, zoals: 'hoe zit dat precies met dat budget?'. Daar komt een totaalbeeld uit naar voren over hoe klimaat geborgd is binnen de organisatie. Van Gisteren: "Je krijgt het hele krachtenveld inzichtelijk

Meer weten?

Borgen voor morgen – Voorbeelden van de verankering van klimaatbeleid. SenterNovem 2009, 2FLOK0901

De regionale klimaatadviseurs van SenterNovem verzorgen workshops borging klimaatbeleid (assessment klimaatbeleid). Contactpersonen: Elwin Baris, (030) 23 93 532 (Drenthe en Groningen), Matthijs van Gent (030) 239 35 76 (Zeeland en Zuid-Holland), Ruud van Gisteren (030) 239 35 28 (Noord-Brabant en Limburg), Thomas de Jong (030) 239 37 38 (Flevoland, Noord-Holland en Utrecht), Frank Mathissen (030) 214 70 31 (Gelderland en Overijssel) en Greet Ruitenbergh (030) 214 70 49 (Friesland).

Zie ook: www.senternovem.nl/gemeenten/over_ons/index.asp

De training 'Sturen op samenhang lokaal klimaatbeleid' (SenterNovem/TwynstraGudde); contactpersoon: Ruud van Gisteren (06) 10 94 63 23 E-mail: R.van.Gisteren@SenterNovem.nl

waarbinnen een klimaatcoördinator moet opereren. Met de mogelijkheden voor verbetering gaan we vervolgens aan de slag in de daarop volgende twee cursusdagen”.

Een van de belangrijkste vragen die het klimaatassessment stelt is: wat is de positie van de energie- of klimaatcoördinator? Is dat een solitaire medewerker van de afdeling milieu die lekker zijn eigen dingetjes doet? Of een programmamanager die door de hele organisatie heen klimaatbeleid gestalte geeft? “Tussen die twee uitersten in heb je allerlei gradaties”, zegt Van Gisteren. “Een klimaatcoördinator met bevoegdheden, samen met een wethouder die zich hard maakt voor klimaat, dat is een gouden team: een voorwaarde voor het borgen van klimaat.”

Breed houden Zo'n wethouder is Michael Boddeke in de gemeente Apeldoorn. Hij gaat voor klimaat. Maar hij niet alleen en dat is volgens Boddeke cruciaal in het verankeren van het thema. “Duurzaamheid is in Apeldoorn van iedereen. Het moet ook in de portefeuilles van andere wethouders zitten. Je moet het breed houden. Klimaat moet niet het speeltje van één wethouder zijn, maar het boven de partijen weten te houden.”

Werken aan klimaatbeleid begint altijd met enthousiasme, volgens Boddeke, maar wat dan? “Als die ene enthousias-teling er op een gegeven moment mee stopt of iets anders gaat doen, zie je vaak dat het stil valt.”

De gemeente Apeldoorn werkt met een Bureau Duurzaamheid, dat stilvallen

moet voorkomen. Een team van vijf mensen die nieuwe dingen oppakken en uitzetten, om vervolgens de uitvoering bij de afdelingen leggen. “Het Bureau Duurzaamheid is er bijvoorbeeld alert op dat als er ergens een nieuwe wijk wordt gebouwd, daarbij op duurzaamheid wordt gelet. En de afdeling Wonen moet vervolgens de uitvoering oppakken.” Het Bureau Duurzaamheid probeert dan te bewaken dat dat ook daadwerkelijk gebeurt. Een dergelijk Bureau Duurzaamheid moet gezag hebben, wil het effectief zijn werk kunnen doen binnen de gemeente. “Daarvoor moet je laten zien dat het politiek ook aangestuurd wordt. Twee à drie keer per jaar ga ik met de directeurs van de verschillende diensten in gesprek over het werk van het Bureau.” “Maar”, benadrukt Boddeke, “tegelijktijd moet je ook kunnen loslaten. Veel koplopers zijn zo gepassioneerd, die willen het onderwerp bij zichzelf houden. Maar als je wilt dat het breed gedragen wordt, moet je duurzaamheid ook aantrekkelijk maken voor anderen.”

Sturen op samenhang Werken aan die aantrekkelijkheid is een belangrijke doelstelling van de training ‘Sturen op samenhang lokaal klimaatbeleid’ van SenterNovem. “Het is eigenlijk een vorm van programma-management, al noem je dat in kleine gemeenten niet zo”, zegt Van Gisteren. “We zien dat veel klimaatmedewerkers heel erg op de inhoud gericht zijn. Het is de eerste keer in Nederland dat we duurzaamheidsmedewerkers trainen op

Pitbull of Golden Retriever?

Anke Kirkels van de gemeente Geldrop-Mierlo is een van de cursisten die de training heeft gedaan. Op de vraag wat voor functie ze bij de gemeente heeft, antwoordt ze: ‘Dat weet ik eigenlijk pas sinds ik die training heb gedaan: programmamanager klimaatbeleid.’ Kirkels vertelt dat ze, doordat het onderwerp zoveel raakvlakken heeft met andere beleidsterreinen, in het dagelijks werk wel eens het spoor bijster raakte.

Wat is nu eigenlijk het doel van mijn functie?, vroeg ze zich af. ‘De cursus bood me super inzicht. Ik heb het verschil geleerd tussen een projectleider en een programmamanager. De eerste is te vergelijken met een Pitbull die zich ergens in vastbijt, totdat het klaar is. De programmamanager is meer een Golden Retriever, een manager die overzicht houdt, weet waar iedereen mee bezig is en mensen handvaten geeft om klimaat onderdeel te maken van andere beleidsterreinen.’ Kirkels noemt als voorbeeld de voorgenomen bouw van een nieuwe school. ‘Effe checken of ze bij de bouw ook aan klimaat denken.’ Het mooiste is volgens haar als iedereen daar automatisch zelf aan denkt. Zolang dat niet gebeurt is er de klimaatcoördinator die blijft herinneren, én bij wie kan worden aangeklopt.

het proces en niet op de inhoud.” De cursus is nu twee keer gehouden en de belangstelling was veel groter dan het aantal cursusplaatsen.

Maar hoe er voor te zorgen dat er ook een goede klimaatcoördinator blijft? Dat is toch mede weer afhankelijk van de wethouders en de gemeenteraad, kortom het politieke klimaat: hoe te voorkomen dat een wethouder in een volgend college maling heeft aan duurzaamheid? De Apeldoornse wethouder Boddeke kan zich niet goed voorstellen dat dat gebeurt in zijn gemeente. “Duurzaamheid past heel duidelijk in het profiel van Apeldoorn. Ook andere wethouders zijn er mee bezig. Het is ook niet zo dat bezuinigingen een bedreiging zijn voor het werken aan duurzaamheid. Duurzaamheid gaat niet om de middelen, maar om de organisatie.”

Hoe goed een gemeente zijn organisatie van het klimaatbeleid voor elkaar heeft, is nu van buitenaf nog moeilijk te zien. Maar dat gaat veranderen. “Er is nog geen meetlat voor de mate van borging van klimaat binnen een organisatie. Maar die meetlat gaan we volgend jaar ontwikkelen”, vertelt Van Gisteren. Zodat vanaf volgend jaar in één opslag valt te zien welke gemeente zijn klimaatbeleid duurzaam voor elkaar heeft. ■

Klimaatassessment

Hoe goed is het thema klimaat verankerd binnen de gemeente? Om die vraag te kunnen beantwoorden, wordt in het Klimaatassessment van SenterNovem bekeken hoe de volgende aspecten van het klimaatbeleid zijn geregeld:

- Leiderschap, aansturing en management
- Inbedding in ander beleid
- Externe samenwerkingsverbanden en coalitievorming
- Samenwerking met andere gemeenten en de provincie
- Budget en financieringsstructuur
- Interne communicatie
- Externe communicatie
- Kennisontwikkeling en –borging
- Monitoring en evaluatie